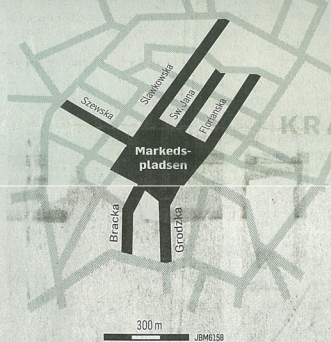

SKØR GUIDE. Bartek Nowar studerede økonomi på universitetet, men det var kedeligt, så han droppede ud og viser nu turister rundt i det kommunistiske svar på paradiset, bydelen Nowa Huta. Han har sit hyr med de Trabanter, han kører turisterne rundt i. De går hele tiden i stykker.

Fortset på forsiden

Krakows mange...

SPIS GODT MAD OG VIN

Vi gik temmelig målrettet efter gode – og dyre – spisepoplevelser. Alligevel kom vi ikke helt op til ringe – hverken hvad angår smags- eller prisoplevelser. Maden i Krakow er med andre ord billig, men heller ikke mindværdig. Selv på de dyreste steder skal man kigge langt i menukortet for at finde en hovedret til mere end 200 kroner.

Leonardo. Et af de mest velrenommerede italienske steder i byen. Bestil bord, så du ikke ender med at få en dårlig placering. Maden o.k., rødvinen i top. Adresse: Ul. Szpitalna 20-22. Tlf. 00 48 12 429 68 50. www.leonardo.com.pl

Wentzl. Restaurant på byens nok bedste hotel. Elegante, højloftede lokaler og tjenerne er næsen i sky. Fransk inspireret mad, billig foie gras. Adresse: Rynek Główny 19. Tlf. 00 48 12 429 57 12. www.wentzl.pl

Wierzynek. Også et topklasse sted set med polske øjne. Vi spiste frokost her, så restaurantholderen var ikke åben endnu, men det var cafeen, der leverede et fantastisk måltid, turens bedste faktisk. Klassisk, franskinspireret, men også med traditionelle polske retter. Et hav af notabiliteter og statschefer har spist her. Adresse: Rynek Główny 15. Tlf. 00 46 429 600. www.wierzynek.com.pl

BO GODT TRE HOTELLER

Krakow overrasker positivt, hvad angår hoteller. Alle fordomme om kedelige hotellevn fra østbloktiden i form af klaustrofobiske værelser med ildelugtende filtgulvtæpper og et billigt møblement bliver gjort til skamme. Der er masser af kvalitetshoteller, især i centrum, hvor der i de seneste år er åbnet små, lækre designerhoteller. De har ikke mange værelser, så bestil i tide. Vi boede her:

Hotel Amadeus. Nabo til byens musik-konservatorium. Intimt og hyggeligt med blot 20 værelser og 2 suiter. Klassisk og elegant i indretningen. God restaurant, omfangsrig morgenmad inkluderet i prisen. Et dobbeltværelse koster per nat cirka 145 euro. Prisen varierer alt efter årstiden. Adresse: Ul. Mikolajska 20. Tlf. 00 48 12 429 60 70. www.hotel-amadeus.pl

Hotel Wentzl. Må være det bedst beliggende hotel i byen. Har adresse på markedspladsen med udsigt over pladsen, kirken og markedshallen. Nyistandsat med kun 12 værelser, der har hver deres unikke indretning. Huset, som hotellet ligger i, er ældgamelt, og værelserne indrettet, så de passer ind i den romantiske stil. Højt til loftet, diskret elegance, himmelsenge, fede silkestoffer og fladskærm. Bed om værelse 21 – som er det flotteste. Har tilknyttet en restaurant, der går for at være en af byens bedste. Som gæst på hotellet får du rabat her. Pris for et dobbeltværelse fra 130 euro i weekender med særtilbud. Adresse: Rynek Główny 19. Tlf. 00 48 12 429 57 12. www.wentzl.pl

Radisson SAS. Det eneste hotel, vi bestilte hjemmefra, hvor vi stadig var i den vildfarelse, at hotellerne i Krakow var lousy. Radisson ved man, hvad er, tænkte vi – og blev skuffede. Et moderne businesshotel med en sær, maritim indretning på værelserne. Vodkæen i den sent åbne hotelbar fejler dog ikke noget, og morgenmadsbuffeten fås ikke bedre. Priser varierer, fra omkring 200 euro per nat for et dobbeltværelse. Adresse: Ul. Straszewskiego 17. Tlf. 00 48 12 618 88 88. www.radissonsas.com

TIDSLØMME. Vi må have en autentisk lejlighed fra kommunisttiden at vise frem til turisterne, tænkte de driftige folk i guideforetagnet Crazy Guides. Sørme om de ikke også fik fremskaffet en lille toværelses i Nowa Huta. Lejlighedens interier er det samme, som før muren faldt. Men øjeren – han er udvandet. Til USA.

direkte flyrute hertil fra København, og såvel indkvartering som restaurantbesøg er til at betale sig fra. Også når man vælger byens dyreste steder.

Et godt sted at begynde sin shoppingtur er under markedshallens rundbuede lofter. Her ligger en række boder, der sælger kunsthåndværk og souvenirer. Udbyttet er stort: ravsmykker, lædervarer, trælegetøj, skakspil, matrosjakkadukker, hånddekorerede træeg, mønstrede æsker, krystalglas, striktrøjer og traditionelle, broderede bondepigebulser. Jødiske klezmer-musikanter snitter i træ. Julekrybber og engle-ligeledes i træ. Nogle af de vingede væsner er de klassiske buttede – andre fine, naivistiske varianter.

Kitschede køb kan man også gøre i markedshallen, hvor pave Benedikt XVI og hans forgænger, Johannes Paul II, findes i alle tænkelige varianter. På tallerkner, malerier og som køleskabsmagnet. De mindre dydige kan investere i et par hjemmehæklede tangtrusser.

Over fiduskunstniveauet

Mere strømnetet er vareudvalget i Empik, som ligger på markedspladsen på adressen Rynek Główny 5. Et stormagasin i flere etager med literatur, computerspil, elektronik, dvd'er og cd'er på hylderne. Priserne på cd'erne er cirka 30 kroner lavere end i Danmark. Efter en tur her kan man udvælge sig en af Krakows store shoppinggader, der alle har deres udspring fra markedspladsen.

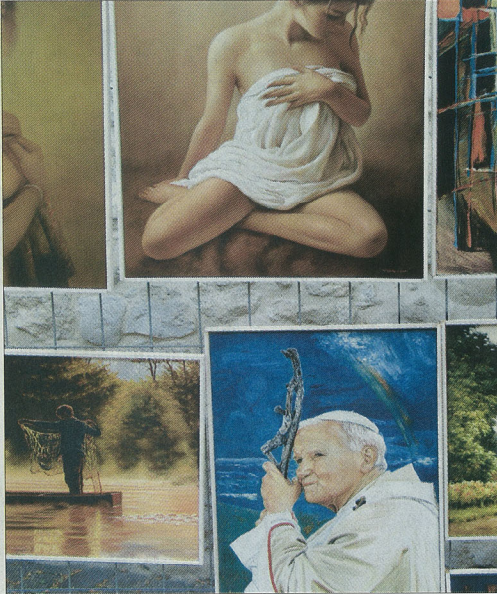
Højest koncentration af butikker har hovedstrøget Ulica Florjanska. Her dominerer tøj- og skobutikker med såvel polske som udenlandske mærkevarer. De udenlandske koster omkring 10 procent mindre end herhjemme, de polske er billigere, men kan være af tvivlsom kvalitet.

Efter at have travet Florjanska tynd tager vi et kaffestop på en af byens kendteste cafeer, Jama Michalica, i nummer 45. Cafeen går for at være samlingssted for kunstnere og intellektuelle. Det er her, man skal søge hen, hvis man godt kan lide aften døgnet rundt. Belysningen er dunkel og cafeen holdt i jugendstil med et hvelvet glasloft, bløde sofaer og kunst.

Efter kaffen og kagen kan vi igen. Finder den lille gade Ulica Sw. Jana, der løber parallelt med Florjanska. Et roligt solbeskinnet stræde med intakte husfacader, et par forretninger med rapt boligudstyr samt masser af små gallerier, hvis udbud hver sig en anelse over fiduskunstniveauet, som ellers dominerer på friluftsudstillingen ved den gamle bymur.

Der siden af Sw. Jana ligger Ulica Slawkowska, der også har masser af tøj-, sko- og hattebutikker. Ulica Szewska er derimod ikke noget shoppingparadis men en livlig bargade med slide, sorte brosten, sporovognskinner, cafeer og fast-foodrestauranter, der sender en hørn af kebab ud over fortovene.

I alt har ti gader deres udspring fra markedspladsen. Florjanska, Slawkowska og Grodzka er gader. Sidstnævnte huser de mere eksklusive butikker med mærker som Escada, La Coste og Marlboro. Parallelt med Grodzka løber Bracka, Krakows bedst bevarede historiske gade, der ik-

ke har nogen butikker, men til gengæld er ren brostensdyld.

Schindlers Liste

På et tidspunkt får man nok af at følge turiststrømmen. Man får set tilstrækkeligt med polske nonner og munke – dem er der virkelig mange af – og bliver træt af at springe for livet, hver gang der fræser en golfvogn forbi. Der sker tit, for golfvognene fragter dovne turister rundt fra attraktion til attraktion i city og har i antal for længe overhalet turisternes traditionelle vindingsskaretojt, hestevognen.

Så vi går ud af turistgaderne og sætter kurs mod Kazimierz, Krakows jødiske bydel. Hurtigt er vi i det ægte Polen, på den trafikerede vej Starowisna med raslende sporvogne, butiksvinduer med et let falmert vareudbud og husfacader, der er noget mere nedslidte end i centrum. Er et smut inde i en ydmyrget udsønder butik med husgeråd og køkkengrej. Espressoer og mælkeskummere fås her til halv pris af hvad de koster i Danmark.

Kazimierz dannede kulisse, da Steven Spielberg indspillede sin film 'Schindlers Liste'. I virkeligheden foregik begivenhederne, som filmen er baseret på, i en anden del af byen, hvor Schindler havde sin fabrik. Men i Kazimierz fandt Spielberg den helt rigtige atmosfære.

Bydelen blev grundlagt i 1335 og fik med tiden en rent jødisk befolkning, som næsten blev udrudret under Anden Verdenskrig. I dag skal man ikke forvente at se jøder med proptrækkerkrokker og kalot på hvert et gadehjørne i Kazimierz. Men den pittoresk nedslidte bydels synagoger står endnu, og jøder fra hele byen kommer til dem, akkurat som de – sammen med busser fulde af turister – strømmer til de jødiske restauranter, hvor maden er 100 procent kosher og musikken 100 procent klezmer.

Den mest populære jødiske restaurant er Klezmer Hois på Ulica Szeroka 5. En spøjst blanding af et kulturcenter, en populær turistattraktion og et traditionelt jødisk spisested. Bordestilling er tilrådelig.

Endnu er der ikke de store shoppingoplevelser at komme efter i Kazimierz. Dog kan man gøre spøjse fund på de udenlandske loppemarkeder, der i weekenden bliver holdt her på pladser og torve.

Cafeer er der mange af i kvarteret. De er ikke ultramoderne og strømledede, men små, hyggelige steder med et bodegaagtigt præg, finurlige indretninger og et stampekulturmiljø med boheme-lok. Intet rygeforbud her. Til gengæld billige og store fadøl. Vi drikker øl på Cafe Singera, Ulica Estery 22, hvor gamle industrismyskinner gør det ud for udenørsborde.

Kulturelt er jødekvartret ved at komme med på beatet med en række gallerier og kulturcentre, der fortæller jødernes historie. Besøg f.eks. Centre for Jewish Culture, Ulica Rabina Meiselsa 17, eller Galicia Jewish Museum, der har en stor fotoudstilling, som skildres jødernes liv i Polen efter holocaust. Adressen: Ulica Dajwior 18.

Communism de luxe

Der er langt fra det romantiske jødekvartret med de brostensbelagte gyder til kommunist-satellitbyen Nowa Huta.

At vi overhovedet kom ud i betonforstaden, skyldes Crazy Guides, som en ung iværksætter fik banket op for et par år siden. Han kom på ideen med at lave de guidede ture ud i betonen og fik opstøvet nogle gamle Trabanter, der jo godt nok ikke er polske af fabrikat, men som til gengæld, mener de i Crazy Guides, er synonyme med østbloktiden. Ulempen ved transportmidlet er, at det ikke hører til de mest driftssikre.

Lige nu er to af firmaets fire biler på værksted, sukker vores chauffør og guide, Bartek Nowar.

På vores køretur er der dog ingen mekaniske problemer. Vi har fløttet os og valgt 'communism de luxe'-turen til 159 zloty (300 kroner per person).

Trabant-ekspeditionen fører os ind i hjertet af Nowa Huta, den pompøse Rossen Avenue, hvor betontusene har både balkoner og højt til loftet. Den enorme Lenin-statue, der stod midt i røsenbeton, er forsvundet, og den centrale plads, som før har navnet på den russiske revolutions fader, har fået nyt navn. Nu hedder den Ronald Reagan plads.

Med Bartek Nowar i spidsen vover vi os ind på et cafeteria, hvor interiøret må være det samme som dengang, Lenin havde heltestatus. Der er dog ét synligt tegn på, at kommunisterne ikke er ved roret længere: Man kan købe Coca-Cola.

Jeg var superbekymret, da jeg skulle herud med en flok turister for første gang. Nowa Huta havde et dårligt ry med historier om et tårnhøj kriminalitet og bander. Men jeg indså hurtigt, at det var skrøner uden hold i virkeligheden, fortæller Bartek Nowar, der selv kun har vage barndomsminde om kommunisttiden.

Jeg husker benzintationeringer og køerne ved benzintankene, og jeg husker, hvordan vi børn købte saftevand, som var hældt på plastikposer, og som vi drak med sugerør. Det smagte skam godt.

Sidste stop på vores ekspedition er i lejligheden, der ifølge Crazy Guides er ud, som den gjorde, dengang Polen var et østblokland. I opgangen er der dog forandringer at spore: Samtlige døre ind til lejlighederne er forskellige. Da den kolde krig toede op, skyndte beboerne sig at købe nye døre, fordi de nu endelig havde mulighed for at sætte et personligt præg på deres bolig. Spøjt ser det ud med de mange umage indgangsdøre.

Vi skaler i polsk vodka i den lille lejlighed, hvis indehaver er flyttet til USA for at gøre karriere. Lejligheden er så godt som et ægte tidsløse rum fra en svunden æra. I tusmørket tøffer vi tilbage til bykernen, som efter vores tur i betonghettoen forekommer os ekstra smuk. lise.bondesen@pol.dk

Crazy Guides kommer du i kontakt med på følgende måder: På dit hotel til at ringe dem op eller kontakt dem selv på mobiltelefonen (0) 888 68 68 71, eller henvend dig i receptionen på Hotel Floryan, der samtidig er kontor for guiderne. Adresse: Ul. Florjanska 38. Eller klik dig ind på hjemmesiden www.crazyguides.com

Læs mere om Krakow på nettet på www.krakow-liv.com eller www.inyourpocket.com, hvor du på forsiden skal klikke på Krakow. Læs også www.krakow-info.com